

*Янушкевич С. С.¹, Корнієнко І. М.¹, Ястремська Л. С.¹,
Кузнєцова О. О.¹, Барановський М. М.¹, Чубко Л. С.¹,
Черненко Я. М.²*

¹Національний авіаційний університет, Київ

²Фаховий коледж харчових технологій та підприємництва ДДТУ, Кам'янське

Глобалізація сучасних проблем природокористування

В умовах стабільно зростаючого науково-технічного прогресу все гостріше постає питання проблематики сучасного природокористування; ці два аспекти стали настільки тісно пов'язані між собою, що стали майже взаємозалежними. Так, за останнє сторіччя можна спостерігати стрімкий розвиток технологій в різних сферах життя людини, і разом із цим так само стрімке зростання масштабності екологічних криз, при цьому це стосується не тільки окремо взятих регіонів, а світу загалом. Широкомасштабний і до кінця не передбачений вплив людства на всі складові довкілля вже починає досягати свого апогею. Підтвердженням цьому є зменшення біорізноманіття, забруднення навколишнього середовища, виснаження природних ресурсів та повільна, але стабільна зміна клімату. Унікальні зв'язки різних складових біосфери, що сформувалися впродовж тисячоліть, людина змогла зруйнувати в значно коротший термін, ніж вона здатна відновити, таким чином непохитно порушивши природний баланс. І лише після того, коли вичерпність багатьох природних запасів починає створювати дискомфорт щодо подальшого забезпечення людини необхідними ресурсами, а забруднення довкілля промисловими та побутовими відходами призводять до порушення звичних умов життя та діяльності, людство почало задумуватися, що з подальшим розвитком такої тенденції побудувати здорове суспільство та ефективну економіку буде просто неможливо.

З усвідомленням реальності набутої проблеми прийшов і новий виклик — як її вирішити? Уряди провідних країн світу побачили необхідність суттєвих коректив чинних концепцій, щодо подальшого внутрішнього та зовнішнього розвитку держави з акцентом на становлення більш екологічно збалансованого простору. Створене підґрунтя дало поштовх до формування моделі так званої «зеленої економіки», яка передбачає економічне зростання у поєднанні з екологічною стійкістю. Засади «зеленої економіки» за взірць взяли наступні країни, а саме: Республіка Корея, Китай, Японія, Туреччина, Ірландія, Данія, Німеччина, Австрія, Велика Британія, США та Україна.

Корея була першою з країн, яка оголосила реалізацію концепції «зеленого» зростання в якості національної стратегії. Основна увага у рамках цієї стратегії приділяється трьом елементам: промисловості, енергетиці та інвестиціям. Уряд прийняв програму заходів із забезпечення «зеленого» зростання економіки, що передбачало інвестиції у розвиток відновлювальних джерел енергії, створення автомобілів з низьким рівнем викидів і енергоефективних будівель, раціональне використання водних ресурсів і переробку відходів. Тут був введений принцип підвищеної відповідально-

сті виробника і прийняті правила, що стосуються такої продукції, як батареї, шини, скляна і паперова упаковка і т. п., внаслідок чого коефіцієнти утилізації збільшилися на 14% [1, 5].

Основною ідеєю «зеленої економіки» в Японії є «зелений розвиток» урбанізованих територій міст. У цих рамках увага уряду спрямована на будівництво будинків з використанням енергозберігаючих технологій та збільшення внутрішнього виробництва екологічної продукції. Наприклад, в Японії розроблено проект екологічно чистого житлового будинку з саморегулюючою системою електропостачання і опалювання. Також Японія планує підтримати автовиробників, що розроблюють нові «зелені» технології.

В Європейському Союзі було прийнято пан'європейський План відновлення економіки, за яким передбачається прийняття низки екологічно-орієнтованих заходів, зокрема по боротьбі зі зміною клімату, в галузі енергоефективності, чистих технологій, підвищення екологічно-орієнтованих професійних знань і підтримки екологічно-орієнтованої продукції [2].

В Австрії був розроблений План дій у сфері ресурсоефективності (REAP), який відповідає Національній стратегії сталого розвитку та покликаний сформулювати основу і створити стимули діяльності з підвищення ресурсоефективності відносно забезпечення конкретних типів ресурсів. Особливий акцент робиться на ефективне використання металів, корисних копалин і біомаси [3].

В Україні ж з 21 грудня 2010 року був ухвалений Закон України «Про основні принципи (стратегії) державної екологічної політики на період до 2020 р.» [4]. Згідно з цим документом стратегічною метою національної екологічної політики є стабілізація і поліпшення стану довкілля для безпечного життя і здоров'я населення, а також впровадження екологічно збалансованої системи природокористування.

Для вирішення поставленого питання, Україна має дотримуватися заданого та описаного вище екологічного курсу з поліпшення стану довкілля. Не завжди вирішення проблеми має бути складним, тут все просто та навіть очевидно, проте шлях реалізації є тернистим та важким. Основні пріоритетні напрямки вирішення проблемного питання:

1. Формування свідомого молодого покоління. Для будь-яких зрушень необхідне свідоме населення, яке розуміє причинно-наслідковий характер всього, що нас оточує. Змінити старе покоління доволі важко та іноді нерально, враховуючи їх сторожке ставлення до змін, а от посприяти набуттю колективної самосвідомості молодого населення можна наступним чином. У вищих навчальних закладах, окрім профільних предметів, завжди присутні «супутні» (Історія, Філософія і т. д.). Наша пропозиція полягає у впровадженні до них обов'язкової дисципліни екологічного спрямування, яка підвищить обізнаність населення в даній ніші.

2. Заохочення, оскільки відсоток екологічно націлених людей, які готові добровільно і безкоштовно брати участь в проектах екологічного спрямування в нашій країні доволі малий, треба прибігати к системі «нагород». Для мене взірцем і прикладом в даному контексті є Пілотний проект у

Вишгороді від Української пакувально-екологічної коаліції. Таким чином, охоплюється і незацікавлений в цій ніш контингент населення.

3. Аналіз потужностей підприємств, спроможних до утилізації різних типів відходів та відповідна допомога/система грантів. Наразі йде тенденція перевищення попиту наявним потужностям, що створює доволі негативну та навіть гнітючу картину, оскільки ми маємо не тільки власні відходи, а і надходження різноманітних відходів з країн ЄС, в тому числі нелегальних. Варто усвідомлювати, що наявні в нас стихійні звалища є не тільки проблемою засмічення територій в загальному контексті, а і забрудненню біосистеми в цілому. Неправильна утилізація певних видів продукції (батареї, акумулятори, холодильники, різноманітне технічне та медичне обладнання і т. д.) призводить до забруднення ґрунтів, звідси йде забруднення підземних вод і далі по замкненому циклу. Тому варто зосередити увагу на спроможності правильної утилізації та переробки задля повторного використання та збереження ресурсів.

4. Впровадження концепції боротьби з причиною, а не з наслідками — їх можна лише усунути, проте без ліквідації кореня проблеми ми їх назавжди не позбудемося. Наприклад, причина — слабка ніша регулювання та покарання за несанкціоновані викиди промисловими підприємствами, наслідок — численні токсичні звалища.

Таким чином, глобалізація сучасних проблем природокористування відбувається не через примху, а через потребу до нагальних і чітко спланованих дій по усуненню загрози прямо зараз, адже характер екологічних криз настільки тонкий та врівноважений, що не може бути усунений по-окремо, а лише колективно. В першу чергу — шляхом набуття загальної самосвідомості міжнародної громадськості в даній області, не лише урядових структур та екоактивістів, а саме громадськості. Нині екологічна безпека стала не лише викликом, а і невід'ємним елементом міжнародних відносин, саме тому на сучасному етапі основою успішного розвитку країн є впровадження державної політики, спрямованої на економічне піднесення відповідно до новітніх глобальних тенденцій сталого розвитку, а саме — до моделі «зеленої економіки».

Список використаних джерел

1. ВГО «Розвиток та довкілля». Зелена економіка (Стаття №2). <http://www.dae.org.ua/ua/our-topics/green-economy/49-2.html>
2. European Commission. Europe 2020: a European strategy for smart, sustainable and inclusive growth. Brussels, COM(2010), 2020. http://europa.eu/press_room/pdf
3. The Verkhovna Rada of Ukraine (2010), The Law of Ukraine “Of basic principles (strategy) of the State Environmental Policy of Ukraine till 2020”. <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2818-17> (Accessed 25 March 2014).
4. Berezyna Yu. S. The concept of “green economy»: the international dimension // Uchenye zapysky Tavrycheskoho natsyonal'noho unyversyteta ym. V. Y. Vernadskoho. — 2012. — Seryia «Yurydycheskye nauky». — Vol. 1. — P. 210–215.
5. Podra O. P., Horoshko Y. V. Circular Models of Business Development Manage-

ment: Problems and Prospects in Ukraine. <http://doi.org/10.32983/2222-4459-2022-11-231-236> (date of access: 02.02.2024).